

FUB

För barn, unga och vuxna
med utvecklingsstörning

Stockholm 2017-03-01

YTTRANDE

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

En gymnasieutbildning för alla. Åtgärder för att alla unga ska påbörja och fullfölja en gymnasieutbildning (SOU 2016:77)

Riksförbundet FUB, För barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning är en ideell intresseorganisation som arbetar för att människor med utvecklingsstörning ska kunna leva ett gott liv med full delaktighet i samhällslivet och rätt till samma levnadsvillkor som gäller för andra. Riksförbundet FUB har ca 25 500 medlemmar.

Riksförbundet FUB överlämnar härmed följande synpunkter på betänkandet:

Sammanfattning

Riksförbundet FUB välkomnar förslagen i utredningen. Dock finns några punkter där vi vill göra följande påpekanden.

De synpunkter vi lämnar avser vår målgrupp – som finns i både gymnasieskolan samt i gymnasieskolan. Vi anser att förslagen till åtgärder är lika viktiga i båda dessa skolformer.

1) Folkhögskolor 26.8.5 Konsekvenser för folkhögskolor

”Utredningen öppnar inte upp för några ytterligare möjligheter för elever under 18 år att läsa på folkhögskola jämfört med vad som är möjligt idag.”(sid 813)

Här tycker vi att; det skall absolut öppnas upp för en valmöjlighet för detta. Det är viktigt för de ungdomar med lindrig utvecklingsstörning som gått vanlig grundskola att efter grundskolan kunna gå på folkhögskola som ett alternativ till gymnasiestudier.

2) Vårdnadshavares ökade ansvar

Utredningen föreslår att vårdnadshavare och elev åläggs ett större ansvar. ”Vårdnadshavaren skall medverka till att en ungdom påbörjar och deltar i en gymnasieutbildning” (s 38)

”Krav på vårdnadshavares medverkan och elevers engagemang och närvaro” (s 675)

Där står att vårdnadshavare ges ett medverkansansvar och att krav skall införas på vårdnadshavares aktiva medverkan till att en ungdom påbörjar och deltar i en gymnasieutbildning.

Detta tycker vi är en alltför ”hård” formulering. Vi håller naturligtvis med om vikten av att vårdnadshavare är aktiva och engagerade. Dock är föräldrasituationen för föräldrar till barn med utvecklingsstörning ofta komplex som den är. Vår absoluta uppfattning är att alla vårdnadshavare redan idag gör sitt yttersta för att ungdomen ska påbörja och delta i gymnasieutbildning. Vi är medvetna om att detta i vissa fall inte räcker. Dock vill vi påpeka i dessa fall ligger ofta frånvaroorsaken i dåligt tillgänglighetsanpassad skolmiljön. Ansvaret för en tillgänglig skola är huvudmannens. Skolan skall vara tillgänglig för alla elever.

Vårdnadshavares ansvar är naturligtvis att stötta eleven. Då situationen för vårdnadshavare till ungdomar med olika funktionsnedsättningar redan är oerhört ansträngd idag tycker vi att det är ytterst olämpligt att lägga till ytterligare krav. Vår uppmaning är att man istället sätter fokus på att anpassa och ev. öka stödet för eleven i skolan, att arbeta med skolans tillgänglighetsanpassning.

När ungdomen är i skolan är det skolans ansvar att det fungerar – inte föräldrarnas.

3) Stödåtgärder. (s331)

Allt fler elever i gymnasieskolan behöver stöd. (12.1). Det behövs ett specialpedagogiskt lyft i gymnasieskolan för vår målgrupp. För att detta stöd behöver satsningar göras på utbildning av lärare.

Vi vill här särskilt betona vikten av att personal i gymnasieskolan har aktuell kunskap i AKK (alternativ och kompletterande kommunikation) och att det finns lärare med relevant kunskap för vår målgrupp.

Sid 39 – ”alla elever ska ha en mentor som samlat följer elevens utveckling och studiesituation”. I denna formulering saknar vi tydliggörande av elevens delaktighet i detta.

Det är viktigt att mentorn har en kontinuerlig kommunikation med eleven (och i förekommande fall med vårdnadshavaren).

S 642 – Vi ser positivt på att utredningen betonar vikten av att gymnasiesärskolan i högre utsträckning än tidigare fokuserar på kunskap utifrån elevernas förutsättningar och att detta är en viktig princip.

4) Introduktionsprogram (s 39)

Introduktionsprogram (s 549). Utredningen belyser hur de olika introduktionsprogrammen ser ut idag. Vi ser en möjlighet för elever med lindrig utvecklingsstörning som ej gått grundsär att kunna gå individuellt alternativ (som ligger under introduktionsprogrammet) på gymnasieskolan. Vi ser där att det är viktigt för dessa elever att få en klasstillhörighet för att få ingå i ett socialt sammanhang under sin gymnasietid.

5) (s 38) En gymnasieskola som främjar att alla ungdomar deltar i och når målen för en gymnasieutbildning.

Möjlighet till fortsatt utbildning om eleven inte når målen tydliggörs” En elev som inte fått examen efter tre år ska i vissa fall ha rätt att gå längre i gymnasieskolan – t ex ett fjärde år.”

Vi vill betona vikten av detta och att det kan gälla på introduktionsprogrammets individuella alternativ. ”Syfte med individuellt alternativ är att elever skall gå vidare till yrkesintroduktion, annan fortsatt utbildning eller till arbetsmarknaden”. Vi ser det viktigt att våra ungdomar med

lindrig utvecklingsstörning skall ha denna väg som en valmöjlighet till gymnasiesärskolans 4-årsprogram eller folkhögskola.

6) Utbudet av nationella program

Utredningen lyfter fram att utbudet av nationella program och inriktningar vidareutvecklas. Hur ser utredningen på de olika nationella programmen på gymnasiesärskolan? Många gymnasieskolor ute i landet brottas idag med vikande elevunderlag och har svårigheter att erbjuda olika program.

Ställa större krav på gymnasieskolorna att de samordnar verksamheter så att man ex.vis kan ha ett fordonsprogram.

7) Gymnasiesärskolans kontakt med arbetslivet

Där står om ”vikten av att huvudmännen tar uppgiften om samverkan med arbetslivet på större allvar efter som det arbetsplatsförlagda lärande (APL) har en avgörande betydelse för att ungdomar i gymnasiesärskolans målgrupp ska kunna få tillträde till arbetsmarknaden”.

Vi ser det av mycket stor vikt att gymnasieutbildningen verkligen ger möjlighet för alla elever att tillägna sig yrkeskunskap inom sin inriktning. Alla elever skall få möjlighet att utvecklas så långt som möjligt och verkligen få använda hela sin potential.

I utredningen står (sid 643) att det i många fall är svårt att hålla tillräckligt hög nivå för att detta skall bli möjligt då de nationella programmen inte har några behörighetskrav. I utredningen kan vi läsa att de nationella programmen delvis fått en förändrad målgrupp jämfört med tidigare.

Detta är en mycket svår fråga. Å ena sidan vill vi att programmen skall vara öppna för en bred grupp. Å andra sidan vill vi att utbildningsnivån på dessa yrkesprogram skall vara så hög att eleverna efter avslutad utbildning kan få jobb. Det ena får inte ske på bekostnad av det andra. Vi anser att tillräckligt anpassade resurser skall finnas för att uppfylla alla kategorier av elever. Vissa av eleverna kommer kanske efter avslutad gymnasieutbildning att arbeta på Daglig Verksamhet – men kan med sin yrkesutbildning få mycket intressanta och givande uppgifter. Andra elever kan säkerligen komma ut på arbetsmarknaden – kanske med hjälp av olika lönebidragsformer.

Det är viktigt att sätta ALLA elevers måluppfyllelse och kunskapsutveckling i centrum – detta gäller även alla elever i gymnasiesärskolan.

Målsättningen bör, så långt som är möjligt, alltid vara att bereda eleven möjlighet att komma ut på arbetsmarknaden. Många skolhuvudmän har idag anställt arbetsterapeuter. Denna kompetens ser vi som en värdefull resurs inom gymnasiesärskolan för att utreda och förbereda ungdomar inför vuxenlivet.

8) Hur ser utredningen på bristen på valmöjligheter inför gymnasiesärskolan i landets mindre kommuner?

I utredningens sammanfattning står att läsa; (sid 41) att ”utbudet av nationella program och inriktningar vidareutvecklas”. Vi fråga utredarna om motsvarande diskussioner finns inom gymnasiesärskolans nationella program. Hur ser ni på utvecklingen av program? Hur ser ni på bristen av tillgång av program för ungdomar ute i landet? Vi ser hos våra medlemmar att många inte har någon valmöjlighet. Många kommuner har inte mera än kanske ett nationellt program inom gymnasiesärskolan. Väldigt många kommuner har inga nationella program alls utan eleverna tvingas resa långt till en annan kommun.

Vi ser att det i vissa kommuner skulle vara möjligt, för att eleverna skulle slippa resa så långt, att kunna erbjuda eleverna att läsa de gymnasiegemensamma ämnena i en klass och att sedan få läsa de programgemensamma ämnena tillsammans med det vanliga nationella programmet, med extra specialpedagogiskt stöd. Det specialpedagogiska stödet skulle kunna anpassa

utbildningen i samråd med den aktuelle yrkesläraren till gymnasiesärskolans läroplan. Skulle detta vara genomförbart och förenligt med de regler som finns idag? Vi ser att det skulle kunna gagna vår målgrupp. Vi tror att många mindre kommuner skulle vara hjälpta av att få möjlighet att vara mera flexibla i sina upplägg av utbildningar för vår målgrupp. Naturligtvis med elevens måluppfyllelse och kunskapsutveckling i fokus.

För Riksförbundet FUB

Riksförbundets Utbildningskommitté